

ΗΧΟΧΡΩΜΑ

Μάθημα 1ο

Ήχοι

Η λέξη ήχος είναι ένας γενικός όρος που σημαίνει κάθε τι που προκαλεί την αίσθηση της ακοής.

Βασικός παράγοντας για την παραγωγή του ήχου είναι οι παλμικές δονήσεις που δημιουργούνται από ένα οποιοδήποτε σώμα, όταν αυτό τεθεί σε κίνηση από κάποια αιτία.

Την κίνηση μπορεί να την προκαλέσει μια κρούση, μια νύξη, μια τριβή (π.χ. το χτύπημα μιας καμπάνας, η νύξη (τσιμπήμα) των δαχτύλων πάνω στις χορδές μιας κιθάρας, η τριβή του χεριού πάνω σ' ένα χαρτί, ή του δοξαριού πάνω στις χορδές του βιολιού).

Η κίνηση αυτή δημιουργεί ηχητικά κύματα, τα οποία, μέσω του αέρα, φτάνουν και προσκρούουν στο ακουστικό τύμπανο του αυτιού.

Στο περιβάλλον που ζούμε ακούμε διάφορους ήχους. Ήχους φυσικούς, τεχνητούς, ήχους από διάφορα ηχογόνα αντικείμενα.

Ποιοι ήχοι όμως ονομάζονται θόρυβοι - κρότοι και ποιοι είναι οι μουσικοί ήχοι;

Οι ακανόνιστες και ασύμμετρες παλμικές δονήσεις δε δημιουργούν την αίσθηση ήχων με κάποια συγκεκριμένη οξύτητα και για αυτό ονομάζονται θόρυβοι - κρότοι.

Ο ήχος της βροχής, ο ήχος από μια πόρτα που κλείνει, ο ήχος από το ποτήρι που πέφτει και σπάει, ο ήχος από τη βρύση που στάζει είναι θόρυβοι - κρότοι.

Αντίθετα, ομοιόμορφες και συμμετρικές παλμικές δονήσεις προκαλούν ήχους που έχουν συγκεκριμένη οξύτητα, οι οποίοι ονομάζονται μουσικοί ήχοι.

Οι μουσικοί ήχοι παράγονται είτε από την ανθρώπινη φωνή (τραγούδι) είτε από τα μουσικά όργανα.

Το ανθρώπινο ακουστικό πεδίο εκτείνεται μεταξύ 16 έως 20.000 Hz (Hz= μονάδα μέτρησης της συχνότητας. Ένα Hz αντιπροσωπεύει μια παλμική δόνηση σε κάθε δευτερόλεπτο).

Οι συχνότητες των μουσικών ήχων τοποθετούνται μεταξύ 27 και 4.500 Hz. Ο πρώτος αριθμός αντιστοιχεί στη χαμηλότερη νότα ενός πιάνου και ο δεύτερος στη ψηλότερη νότα ενός μικρού φλάουτου (πίκολο).

Η ανθρώπινη φωνή έχει περιθώρια παλμικών δονήσεων από 80-1000 Hz.

Οι συχνότητες των μη μουσικών ήχων που είναι δυνατόν να ακουστούν μπορούν να φτάσουν μέχρι και τα 20.000 Hz.

Δραστηριότητα 1^η

Καθίστε σιωπηλοί για μερικά λεπτά και σημειώστε στον παρακάτω κενό χώρο όλους τους ήχους που ακούτε γύρω σας.

Δραστηριότητα 2^η

Προσπαθήστε τώρα να σκεφτείτε και να σημειώσετε στον παρακάτω κενό χώρο κι άλλους ήχους από το περιβάλλον (όσο το δυνατόν περισσότερους μπορείτε).

Εκτός όμως από τους ήχους του περιβάλλοντος και τους ήχους που παράγονται από τα διάφορα μουσικά όργανα, ήχοι μπορούν να παραχθούν και από το σώμα μας.

Ο άνθρωπος μπορεί να παράγει διάφορους ήχους με το στόμα, τη φωνή, τα χέρια, τα δάχτυλα, τα πόδια ή και τους μηρούς.

Δραστηριότητα 3^η

Δοκιμάστε να παραγάγετε όσους διαφορετικούς ήχους μπορείτε:

- τρίβοντας ή κτυπώντας τις παλάμες.
- με τη γλώσσα και τα χείλη σας.
- χτυπώντας τα δάχτυλα ή την παλάμη σας πάνω στο θρανίο.
- χτυπώντας τα δάχτυλα σας μεταξύ τους (τον αντίχειρα με τον μέσο) έτσι όπως κάνουν συχνά αυτοί που χορεύουν, παράγοντας το χαρακτηριστικό ήχο.
- χτυπώντας τα χέρια σας πάνω στους μηρούς.
- χτυπώντας τα πόδια στο πάτωμα.
- με τη φωνή σας.

Δραστηριότητα 4η

Προσπαθήστε να μιμηθείτε τους διάφορους ήχους που παράγει με το σώμα του (φωνή, στόμα, χέρια, δάχτυλα, πόδια, μηρούς) ο διδάσκων.

Δραστηριότητα 5η

Αφού ανακαλύψατε και δοκιμάσατε να παραγάγετε ήχους με το σώμα σας, προσπαθήστε τώρα να τους αναγνωρίσετε μέσα από την παρακάτω δραστηριότητα:

Ο διδάσκων χρησιμοποιώντας το σώμα του παράγει διάφορους ήχους (απ' αυτούς που προηγουμένως, στη δραστηριότητα 3, ανακαλύφθηκαν από τους μαθητές) - κάνοντας μια παύση ανάμεσα σε κάθε ήχο - και οι μαθητές που δε βλέπουν τον διδάσκοντα, θα προσπαθήσουν να αναγνωρίσουν τους ήχους που άκουσαν και να τους θυμηθούν για να τους επαναλάβουν, και αν είναι δυνατόν και με τη σωστή τους σειρά.

Δραστηριότητα 6η

Η παραπάνω δραστηριότητα μπορεί να επεκταθεί και να γίνει ακόμη πιο ενδιαφέρουσα, αν οι ήχοι που θα παραγάγει με το σώμα του ο διδάσκων (όπως χτυπήματα με τα δάχτυλα, χτυπήματα στα γόνατα, παλαμάκια) δοθούν στους μαθητές ρυθμικά.

Για παράδειγμα: ο διδάσκων εκτελεί δύο χτυπήματα με τα πόδια (το ένα χτύπημα με το δεξί πόδι, το άλλο χτύπημα με το αριστερό, εναλλάξ), δύο χτυπήματα στους μηρούς (το ένα χτύπημα με το δεξί χέρι στον δεξιό μηρό και το άλλο χτύπημα με το αριστερό χέρι στον αριστερό μηρό, εναλλάξ), δύο χτυπήματα με τα χέρια (παλαμάκια) και ένα χτύπημα με τα δάχτυλα (και τα δυο χέρια μαζί).

Σημείωση: μπορεί να χρησιμοποιηθεί και η φωνή

Οι μαθητές θα προσπαθήσουν να επαναλάβουν τους ίδιους ήχους και με τα ίδια ρυθμικά χτυπήματα.

Κατόπιν, το ρόλο του διδάσκοντα μπορούν να πάρουν οι μαθητές.

Μάθημα 2ο

Μουσικά όργανα: Κατηγορία Κρουστών οργάνων

Όπως κάθε άνθρωπος έχει τη δική του ξεχωριστή ποιότητα φωνής, έτσι και κάθε όργανο έχει το δικό του ηχόχρωμα, που μας επιτρέπει να αναγνωρίζουμε ποιο όργανο είναι.

Κατά συνέπεια, **ηχόχρωμα ή χροιά είναι το χαρακτηριστικό γνώρισμα που κάνει δυο ήχους να διαφέρουν, ακόμη κι αν έχουν την ίδια συχνότητα και ένταση.**

Ένα φλάουτο, ένα μπουζούκι, κι ένα βιολί μπορούν να παίζουν τον ίδιο ήχο (με την ίδια ένταση, ύψος και διάρκεια), εμείς όμως διακρίνουμε ποιος είναι ο ήχος του φλάουτου, ποιος του μπουζουκιού και ποιος του βιολιού, γιατί ο κάθε ήχος έχει διαφορετικό ηχόχρωμα.

Το ηχόχρωμα επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες όπως το μέγεθος και το σχήμα του οργάνου, το υλικό από το οποίο έχει κατασκευαστεί καθώς και τον τρόπο παραγωγής του ήχου.

Τα μουσικά όργανα, ανάλογα με τον τρόπο που παράγουν τους ήχους τους, χωρίζονται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: Α) στα έγχορδα, Β) στα πνευστά, Γ) στα κρουστά.

Ας ξεκινήσουμε πρώτα να γνωρίσουμε μερικά μουσικά όργανα από την κατηγορία των κρουστών.

Κρουστά όργανα:

Ο ήχος στα όργανα αυτά παράγεται με την κρούση, το χτύπημα δηλαδή του οργάνου με τα χέρια μας, με τις μπαγκέτες ή μεταξύ τους.

Μπαγκέτα είναι το ξύλινο ραβδί που μπορεί να καταλήγει σε μια κεφαλή από ξύλο, τσόχα, πλαστικό ή κάποιο άλλο υλικό και που τη χρησιμοποιούμε για να παραχθεί ήχος στα κρουστά όργανα. Οι μπαγκέτες έχουν διαφορετικά σχήματα, ανάλογα με τα όργανα που θέλουμε να παίξουμε.

Κάποια από τα κρουστά όργανα (όπως το τρίγωνο, οι καστανιέτες κ.α.) είναι κατασκευασμένα από μέταλλο ή ξύλο και ο ήχος τους προέρχεται από την ταλάντωση του ίδιου του σώματός τους (ιδιόφωνα).

Άλλα κρουστά όργανα όπως το τύμπανο για παράδειγμα, έχουν ως ηχογόνο σώμα μια παλλόμενη μεμβράνη (μεμβρανόφωνα).

Τα κρουστά όργανα χωρίζονται γενικά σε δύο κατηγορίες:

- A) τα ρυθμικά με ακαθόριστο τονικό ύψος και
- B) τα μελωδικά με καθορισμένο τονικό ύψος.

Μερικά από τα πιο γνωστά ρυθμικά κρουστά όργανα είναι:

1) **Τρίγωνο:** Το κρατούμε από ψηλά με μια γερή κλωστή ή ένα δερμάτινο λουράκι και το χτυπούμε με τη μεταλλική ράβδο στην οριζόντια πλευρά του, για να μπορεί να πάλλεται χωρίς να στριφογυρίζει.

2) **Μαράκες:** Έχουν το σχήμα κολοκύθας με ξηρούς καρπούς, ρύζι ή χαλικάκια από μέσα. Είναι ξύλινες ή πλαστικές με λαβή. Τις κουνούμε ή κρατώντας τη μια σταθερά από τη λαβή τη κτυπούμε στη παλάμη του άλλου χεριού.

3) **Καστανιέτες:** Είναι σαν μικρά ξύλινα πιατάκια, που τα χτυπάμε καθώς τα κρατάμε μέσα στην παλάμη μας.

4) **Ξυλάκια:** Δύο ξυλάκια από σκληρό ξύλο που κτυπούμε το ένα με το άλλο. Για να παραχθεί ήχος, με το ένα χέρι ισορροπούμε το ένα ξυλάκι ανάμεσα στον αντίχειρα και τα άκρα των δαχτύλων και το κτυπούμε κάπου στη μέση με το άλλο ξυλάκι.

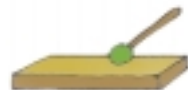
5) **Δίσκοι - Κύμβαλα - Πιατίνια:** Δύο μεγάλοι μεταλλικοί δίσκοι ("πιάτα") του ίδιου μεγέθους. Για να βγάλουν ήχο, τους κτυπάμε μεταξύ τους ή με μπαγκέτες.

6) **Ντέφι:** Στεφάνι από ξύλο με επιπρόσθετα μεταλλικά πιατάκια γύρω-γύρω, το οποίο σείεται ή κρούεται.

7) **Καμπάνες και κουδουνάκια:** Ένα σύνολο από καμπάνες ή κουδουνάκια τα οποία κρατάμε με το ένα χέρι και τα κτυπούμε με το άλλο.

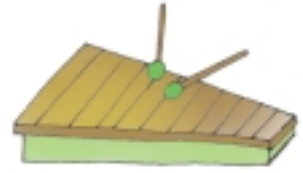
8) **Ταμποурίνο:** Ξύλινο στεφάνι με δέρμα στη μια πλευρά που το κτυπούμε είτε με τα δάκτυλα είτε με μαλακά κτυπητήρια.

9) **Κασετίνα ή γούντμπλοκ:** Ξύλινο όργανο με κουφώματα, για να δίνει αντίηχηση όταν το κτυπούμε.

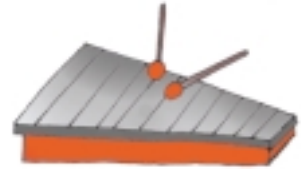

Μερικά από τα πιο γνωστά μελωδικά κρουστά όργανα είναι:

1) **Ξυλόφωνο:** Αποτελείται από ράβδους κατασκευασμένες από ξύλο που διαφέρουν στο μέγεθος και επομένως δίνεται η δυνατότητα για μελωδική εκτέλεση. Το ξυλόφωνο παίζεται με μπαγκέτες.

2) **Μεταλλόφωνο:** Είναι σαν το ξυλόφωνο με τη διαφορά ότι οι ράβδοι είναι φτιαγμένες από μέταλλο. Σημασία για την καλή ποιότητα του ήχου στα όργανα αυτά έχει και ο τρόπος με τον οποίο κρατούμε τις μπαγκέτες. Πρέπει να τις κρατούμε με τέτοιο τρόπο, ώστε να φαίνεται το άκρο τους από την παλάμη του χεριού.

Οι αγκώνες να είναι κάπως ανοικτοί στο πλάι. Ο ήχος βγαίνει από μια κάθετη κίνηση του χεριού. Το μπαλάκι των επικρουστήρων πρέπει να αναπηδά όταν κτυπούμε τις ράβδους των οργάνων, ώστε να πάλλονται και να παράγουν τον κατάλληλο ήχο.

Δραστηριότητα 1η

Δοκιμάστε να εξερευνήσετε τις ηχητικές δυνατότητες των παρακάτω μουσικών οργάνων: τύμπανο, δίσκοι, ντέφι, τρίγωνο, ξυλάκια, μαράκες, ξυλόφωνο, μεταλλόφωνο, καστανιέτες, κουδουνάκια.

Χωριστείτε σε ομάδες. Κάθε ομάδα παίρνει συγκεκριμένα μουσικά όργανα και προσπαθεί να παραγάγει με αυτά όσους περισσότερους ήχους μπορεί.

Για παράδειγμα, μερικές ιδέες χρησιμοποιώντας το τύμπανο:

- Χτυπήστε τη μεμβράνη του τυμπάνου
- Χτυπήστε το μεταλλικό γύρο του τυμπάνου
- Χτυπήστε τις πλευρές του τυμπάνου

- Απλώστε ύφασμα πάνω στη μεμβράνη και χτυπήστε σε διάφορες εντάσεις
- Χτυπήστε πιο δυνατά
- Χτυπήστε πιο σιγά
- Χτυπήστε πιο αργά
- Χτυπήστε πιο γρήγορα
- Παίξτε πάνω στο τύμπανο με τα δάχτυλα.
Χρησιμοποιώντας τους δίσκους - κύμβαλα- πατίνια :
- Κρατώντας το κύμβαλο από τη χειρολαβή του ώστε να πάλλεται ελεύθερα, χτυπήστε το δυνατά και αφήστε τον ήχο να σβήσει
- Επαναλάβετε και ύστερα αγγίξτε το με το χέρι σας
- Κτυπήστε στο κέντρο του κυμβάλου
- Κτυπήστε το κύμβαλο με διάφορους επικρουστήρες
- Κτυπήστε το κύμβαλο με τα δάχτυλα σας
- Κτυπήστε τα κύμβαλα μεταξύ τους

Ο διδάσκων επεμβαίνει α) για να προτείνει στους μαθητές διαφορετικές χρήσεις: μπορούν να χτυπούν, να ξύνουν, να τρίβουν, να κουνάνε τα μουσικά όργανα β) για να σημειώσει γραπτώς το σύνολο των ήχων που παράγονται.

Στη συνέχεια οι ομάδες μαζεύονται και γίνεται ηχογράφηση των ήχων που παράγονται. Χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή γιατί, για να μπορεί να μείνει η ηχογράφηση στο αρχείο της τάξης, πρέπει να γίνεται συντονισμένα.

Δηλαδή, κάθε φορά που ο διδάσκων διαλέγει ένα μαθητή, αυτός επιλέγει με τη σειρά του ένα μουσικό όργανο και χρησιμοποιεί όλες τις δυνατότητες που έχουν ανακαλυφθεί πιο πριν.

Οι μαθητές στη συνέχεια, ακούν την κασέτα και πρέπει να αναφέρουν το όνομα του μουσικού οργάνου και τον τρόπο παραγωγής του ήχου.

Δραστηριότητα 2η

Τα παιδιά χωρίζονται σε 4 ομάδες. Κάθε ομάδα έχει συγκεκριμένα μουσικά όργανα. Ο διδάσκων σε συνεργασία με τους μαθητές αποφασίζουν να χρησιμοποιήσουν 4 είδη κρουστών οργάνων. Η ομάδα Α θα έχει μαράκες, η Β ντέφια, η Γ ξυλάκια και η Δ ταμποурίνα.

Ο διδάσκων εξηγεί πως η κάθε ομάδα θα πρέπει να παίζει μόνο στους χρόνους που θα έχουν συμφωνηθεί. Για παράδειγμα, στον 1ο χρόνο θα παίζει η ομάδα Α, στον 2ο χρόνο η ομάδα Β, στον 3ο χρόνο η ομάδα Γ και στον 4ο χρόνο η ομάδα Δ. Ο διδάσκων μετρά 4 χρόνους μόνος του (καθορίζοντας έτσι τη διάρκεια του κάθε χρόνου) και στη συνέχεια όλοι μετρούν 4 χρόνους δυνατά.

Έτσι στον 1ο χρόνο ακούγονται οι μαράκες, στον 2ο τα ντέφια, στον 3ο τα ξυλάκια, και στον 4ο τα ταμποурίνα.

Αργότερα, μπορούν να γίνουν και συνδυασμοί ομάδων, για παράδειγμα στο δεύτερο χρόνο, να παίξουν δυο ομάδες μαζί, ώστε να ακούγονται δύο διαφορετικά ηχοχρώματα οργάνων. Επίσης, είναι δυνατόν κάποια ομάδα στο χρόνο που της αντιστοιχεί να παίζει δυο φορές δημιουργώντας έτσι, μεγαλύτερο ρυθμικό ενδιαφέρον.

Μάθημα 3ο

Έγχορδα και Πνευστά Μουσικά Όργανα

Με το συνδυασμό των διαφόρων μουσικών οργάνων δημιουργούμε μουσικά ορχηστρικά σύνολα, τα οποία ανάλογα με τον αριθμό των οργάνων που συμμετέχουν ή τον τρόπο παραγωγής του ήχου ή τον τρόπο εκτέλεσης παίρνουν και το όνομά τους π.χ. κρουστά, έγχορδα, πνευστά, τρίο εγχόρδων, κουιντέτο ξύλινων πνευστών, συμφωνική ορχήστρα, ορχήστρα μουσικής δωματίου κ.α.

Η συμφωνική ορχήστρα για παράδειγμα, αποτελείται από ένα μεγάλο αριθμό οργάνων που ανήκουν στις κατηγορίες των εγχόρδων, πνευστών και κρουστών. Η ορχήστρα μουσικής δωματίου αποτελείται από λιγότερα όργανα. Διάφοροι δημοφιλείς συνδυασμοί στην ορχήστρα αυτή είναι: η ντού σονάτα (δύο όργανα μαζί), το τρίο εγχόρδων (τρία έγχορδα), το κουαρτέτο εγχόρδων (τέσσερα έγχορδα), το κουιντέτο εγχόρδων (πέντε έγχορδα), το κουιντέτο ξύλινων πνευστών (τέσσερα ξύλινα πνευστά και ένα χάλκινο), το κουιντέτο χάλκινων πνευστών (πέντε χάλκινα).

Έγχορδα όργανα:

Ας γνωρίσουμε όμως μερικά μουσικά όργανα από την κατηγορία των εγχόρδων.

Στην κατηγορία των εγχόρδων ανήκουν όλα τα όργανα στα οποία ο ήχος παράγεται από την δόνηση τεντωμένων χορδών.

Τα όργανα αυτά διαιρούνται σε τρεις ομάδες, ανάλογα με το πώς δημιουργείται η δόνηση:

- α) **έγχορδα με δοξάρι:** η χορδή δονείται με το σύρισιμο του δοξαριού
- β) **νυκτιά:** η δόνηση γίνεται με νύξη (τσιμπήμα) της χορδής
- γ) **πληκτροφόρα:** η χορδή κτυπιέται με ένα μικρό σφυράκι.

Μερικά από τα πιο γνωστά έγχορδα είναι:

Το βιολί, η βιόλα, το βιολοντσέλο (τσέλο), το κοντραμπάσο, η άρπα, το πιάνο.

α) **Έγχορδα με δοξάρι:**

Το βιολί, η βιόλα, το βιολοντσέλο και το κοντραμπάσο είναι τα σπουδαιότερα μέλη της οικογένειας των εγχόρδων με δοξάρι.

- 1) Το βιολί είναι το μικρότερο όργανο της οικογένειας των εγχόρδων με δοξάρι.
- 2) Η βιόλα είναι λίγο μεγαλύτερη από το βιολί. Οι χορδές της είναι πιο χοντρές απ' αυτό και βγάζει βαθύτερους ήχους. Οι μουσικοί για να παίζουν το βιολί και τη βιόλα τα στηρίζουν στον αριστερό τους ώμο.
- 3) Το βιολοντσέλο ή τσέλο: είναι αρκετά μεγαλύτερο από το βιολί και τη βιόλα και γι' αυτό το λόγο ο μουσικός το κρατά ανάμεσα στα πόδια του και το στηρίζει στο πάτωμα. Οι χορδές του είναι πολύ πιο χοντρές και αρκετά πιο μακριές και γι' αυτό βγάζει βαθύτερους ήχους από το βιολί και τη βιόλα.

4) Το κοντραμπάσο είναι το πιο μεγάλο όργανο της οικογένειας των βιολιών. Είναι τόσο μεγάλο που ο μουσικός πρέπει να στέκεται όρθιος για να παίξει το κοντραμπάσο. Οι χορδές του είναι πολύ χοντρές και μακριές και φυσικά βγάζει ιδιαίτερα βαθύ ήχο.

β) Νυκτά:

- 1) Η άρπα ανήκει στα νυκτά έγχορδα. Οι χορδές της δονούνται αν τις τοιμπήσουμε με το δάχτυλο. Είναι πολύ μεγάλη και βαριά και για να παίξουμε σ' αυτή καθόμαστε στο πλάι της.

γ) Πληκτροφόρα:

- 1) Το πιάνο είναι πληκτροφόρο έγχορδο όργανο. Οι χορδές του όμως δεν παίζονται με δοξάρι ούτε με πένα αλλά με "σφυράκια" που στην άκρη έχουν τσόχα. Τα σφυράκια αυτά χτυπάνε τις χορδές του πιάνου όταν πατάμε τα πλήκτρα του.

Πνευστά όργανα:

Ας ολοκληρώσουμε τις κατηγορίες των μουσικών οργάνων με τα πνευστά όργανα.

Το όνομα αυτής της ομάδας οργάνων οφείλεται στο ότι παράγουν ήχο με φύσημα. Συνήθως διαιρούνται σε δύο μεγάλες ομάδες: ξύλινα και χάλκινα. Αυτή η διαίρεση είναι κάπως παραπλανητική γιατί ένα σύγχρονο "ξύλινο" πνευστό δεν είναι απαραίτητα κατασκευασμένο από ξύλο. Ωστόσο η διαφορά αναφέρεται όχι τόσο στο υλικό από το οποίο είναι κατασκευασμένα τα όργανα, αλλά στον τρόπο με τον οποίο παράγεται ο ήχος, και στη χροιά. Μερικά από τα πιο γνωστά ξύλινα πνευστά είναι: το φλάουτο, το όμποε, το κλαρινέτο, το φαγκότο, το σαξόφωνο.

φλάουτο

όμποε

κλαρινέτο

φαγκότο

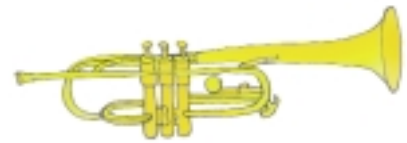
σαξόφωνο

- 1) Φλάουτο: Είναι ένας λεπτός μεταλλικός σωλήνας με τρύπες. Παίζεται φυσώντας σε μια τρύπα που βρίσκεται στο πλάι του σωλήνα.
- 2) Όμποε: Μοιάζει με το κλαρίνο. Ο ήχος παράγεται από το επιστόμιο που είναι φτιαγμένο από δύο καλαμάκια, (διπλή γλωττίδα) που στερεώνεται σε ένα λεπτό σωλήνα.

- 3) Κλαρινέτο ή κλαρίνο: Έχει λίγο πιο φαρδύ σωλήνα από το όμποε και το επιστόμιο του είναι τελείως διαφορετικό γιατί χρησιμοποιεί μονό καλάμι. Ο ήχος τους είναι πολύ διαφορετικός.
- 4) Φαγκότο: Παράγει τον ήχο όπως και το όμποε, δηλαδή με διπλό καλάμι. Το φαγκότο όμως είναι πολύ μεγαλύτερο όργανο από το όμποε.
- 5) Σαξόφωνο: Αποτελείται από ένα μεταλλικό σωλήνα που στο πάνω μέρος είναι πιο στενός και πιο χοντρός προς το τέλος του. Έχει μονό καλάμι, όπως το κλαρίνο.

Τα χάλκινα πνευστά είναι: η τρομπέτα, το τρομπόνι, το κόρνο, η τούμπα κ.ά.

- 1) Τρομπέτα: Ανοίγει στην άκρη σαν χωνί. Έχει τρία κλειδιά ο συνδυασμός των οποίων επιτρέπει να παίζονται όλες οι νότες.
- 2) Τρομπόνι: Για να παίξουμε τρομπόνι, το ακουμπάμε στον ώμο μας, μια και είναι αρκετά μακρύ. Δεν έχει κλειδιά, αλλά έχει ένα τμήμα του σωλήνα που, τραβώντας το, μεγαλώνει και μπορεί να παίζει και άλλες νότες.
- 3) Τούμπα: Είναι το βαρύτερο και μεγαλύτερο χάλκινο όργανο και έχει τον πιο βαθύ ήχο. Συνήθως δεν παίζει μελωδίες, αλλά τονίζει το ρυθμικό στοιχείο στις διάφορες συνθέσεις.

4) Κόρνο: Είναι ένας πολύ μακρύς σωλήνας με πολλά στριφογυρίσματα που καταλήγουν σε ένα χωνί.

Δραστηριότητα 1η

Ακούστε με προσοχή το μουσικό έργο "Ο Πέτρος και ο Λύκος" του S. Prokofiev ή το "Καρναβάλι των ζώων" του S. Saens. Παρακολουθήστε και προσέξτε τα μουσικά όργανα ή τις κατηγορίες τους, που αναφέρει κάθε φορά ο διδάσκων, ενώ παράλληλα βλέπετε τις εικόνες των μουσικών οργάνων που σας δείχνει.

"Ο Πέτρος και ο Λύκος" είναι ένα μουσικό παραμύθι όπου ο κάθε χαρακτήρας εκπροσωπείται από ένα ή περισσότερα όργανα της ορχήστρας.

Πέτρος		Έγχορδα
Πουλί	Φλάουτο	Ξύλινα πνευστά
Πάπια	Όμποε	
Γάτα	Κλαρίνο	
Παππούς	Φαγκότο	
Λύκος	Κόρνα	Χάλκινα πνευστά
Κυνηγοί, πυροβολισμοί	Τύμπανα	Κρουστά

"Το Καρναβάλι των ζώων" εκτελείται από ορχήστρα και δύο πιάνο και αποτελείται από 14 μέρη. Σε κάθε ένα απ' αυτά ο συνθέτης παρουσιάζει και ένα διαφορετι-

κό ζώο χρησιμοποιώντας τα μουσικά όργανα σύμφωνα με τη χροιά τους.

Δραστηριότητα 2η

Ακούστε με προσοχή και προσπαθήστε τώρα να αναγνωρίσετε είτε το μουσικό όργανο είτε την κατηγορία των μουσικών οργάνων.

Ο διδάσκων έχει επιλέξει αποσπάσματα από μουσικά έργα διαφόρων συνθετών, στα οποία είναι ευδιάκριτα συγκεκριμένα μουσικά όργανα ή κατηγορίες μουσικών οργάνων (έγχορδα, πνευστά, κρουστά).

Σημείωση: Τα μουσικά όργανα που θα ζητηθούν από τους μαθητές να αναγνωρίσουν θα είναι εκείνα που από την προηγούμενη δραστηριότητα άκουσαν (έγχορδα, φλάουτο, όμποε, κλαρίνο, φαγκότο, κόρνο, ξύλινα πνευστά, χάλκινα πνευστά, κρουστά, ξυλόφωνο, πιάνο).